

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การติดตามตรวจสอบสาหร่ายพิษสีเขียวแกมน้ำเงิน <i>Microcystis</i> spp. และคุณภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำหนองหาร จังหวัดสกลนคร ปี 2543-2544	
ชื่อผู้เขียน	นายเนติ เงินแพทย์	
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต	สาขาวิชาชีววิทยา	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. ยูวดี พิรพรพิศาล	ประธานกรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิวุฒิ หวังชัย	กรรมการ
	อาจารย์ ดร. ชิตชล ผลารักษ์	กรรมการ

บทคัดย่อ

จุดประสงค์ของการศึกษารุ่นนี้เพื่อติดตามตรวจสอบการเจริญของสาหร่ายพิษสีเขียวแกมน้ำเงิน *Microcystis aeruginosa* Kütz และสาหร่ายพิษชนิดอื่นๆ ในหนองหาร จังหวัดสกลนคร โดยศึกษาถึงปริมาณเซลล์และสารพิษรวมถึงคุณภาพน้ำและปัจจัยทางกายภาพ เคมี และชีวภาพต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเจริญของสาหร่ายพิษ จากการศึกษาในเดือนเมษายน 2543 ถึงเดือนมีนาคม 2544 พบว่าคุณภาพน้ำโดยรวมจัดอยู่ในระดับมีสารอาหารน้อยถึงปานกลาง (oligotrophic-mesotrophic status) ถึงระดับที่มีสารอาหารปานกลาง (mesotrophic status) และเมื่อจัดคุณภาพน้ำตามมาตรฐานน้ำจืดผิวดิน จะอยู่ในระดับ 2-3 สามารถนำมาอุปโภค บริโภค และนำไปใช้เป็นแหล่งน้ำดิบเพื่อการประปาได้ โดยผ่านกระบวนการบำบัดทั่วไปก่อน

พบสาหร่ายพิษ 15 ชนิด คือ *Anabaena catenula* (Kg.) Born et. Flah, *Anabaena* sp.1, *Anabaena* sp.2, *Lyngbya* sp.1, *Lyngbya* sp.2., *Microcystis aeruginosa* Kütz., *Microcystis incerta* Lemm., *Oscillatoria* sp.1, *Oscillatoria* sp.2, *Oscillatoria* sp.3, *Oscillatoria* sp.4, *Pseudanabaena catenata* Lauterb., *Pseudanabaena mucicola* Naum. & Hub.-Pest , *Pseudanabaena* sp. และ *Phormidium* sp. พบปริมาณเซลล์ของ *Microcystis aeruginosa* น้อยมาก (0-16 เซลล์ต่อมิลลิลิตร) พบ *Oscillatoria* sp.1 และ *Oscillatoria* sp.2 เป็นสปีชีส์เด่น มีปริมาณเซลล์สูงสุด 1.9×10^8 และ 3

$\times 10^8$ เซลล์ต่อมิลลิลิตร พบสารพิษ microcystins 2 ชนิด ได้แก่ microcystin-LR และ RR อยู่ในช่วง 1.6-40.4 นาโนกรัมต่อลิตร ปริมาตรชีวภาพของ *Oscillatoria* sp.1 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ปริมาณสารพิษ microcystin-RR *Oscillatoria* sp.2 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าการนำไฟฟ้า ปริมาณเหล็กรวม และปริมาตรชีวภาพรวมของแพลงก์ตอนพืชในหนองหารอีกด้วย

ถึงแม้การศึกษาในครั้งนี้ไม่พบสถานการณ์การเจริญอย่างรวดเร็วของ *M. aeruginosa* แต่ควรเฝ้าระวัง รวมทั้งการเจริญของ *Oscillatoria* spp. และการได้รับน้ำส่วนหนึ่งจากบ่อบำบัดน้ำเสียซึ่งมีสาหร่ายพิษเจริญอยู่ตลอดทั้งปี ซึ่งอาจเป็นแหล่งของ สารพิษที่ปนเปื้อนสู่หนองหารได้

Thesis Title	Monitoring of Toxic Blue Green Algae, <i>Microcystis</i> spp. and Water Quality in Nong Han Reservoir Sakon Nakhon Province in the Year 2000-2001	
Author	Mr. Neti Ngearnpat	
M.S.	Biology	
Examining Committee	Associate Professor Dr. Yuwadee Peerapornpisal	Chairperson
	Assistant Professor Dr. Niwooti Whangchai	Member
	Lecturer Dr. Chitchol Pararaksh	Member

Abstract

The aims of this research were to investigate the blooming of toxic blue-green algae, *Microcystis* spp. and other toxic blue-green algae in Nong Han Reservoir, Sakol Nakorn Province. This research studied the amount of cells, and the toxins (microcystins) including the physico-chemical factors which affected the occurrence of these toxic blue-green algae in Nong Han Reservoir throughout April 2000 – March 2001. It was found that the water quality, classified by tropic level, was oligotrophic-mesotrophic to mesotrophic status. According to the standard water quality of Thailand, it was in the categories 2-3. The water in the Nong Han Reservoir could be suitable for household consumption after being properly treated.

Fifteen species of toxic blue-green algae were found, i.e. *Anabaena catenula* (Kg.) Born et. Flah, *Anabaena* sp.1, *Anabaena* sp.2, *Lyngbya* sp.1, *Lyngbya* sp.2., *Microcystis aeruginosa* Kütz., *Microcystis incerta* Lemm., *Oscillatoria* sp.1, *Oscillatoria* sp.2., *Oscillatoria* sp.3, *Oscillatoria* sp.4, *Pseudanabaena catenata* Lauterb., *Pseudanabaena mucicola* Naum. & Hub.-Pest, *Pseudanabaena* sp. and *Phormidium* sp. The amount of cells of *M. aeruginosa* were very low (0-16 cells per millilitre). *Oscillatoria* sp.1 and *Oscillatoria* sp.2 were the dominant

species and showed the highest number 1.9×10^8 and 3×10^8 cells per millilitre. Two types of microcystins were found, microcystin-RR and microcystin-LR ranged between 1.6-40.4 nanogram per litre. The biovolume of *Oscillatoria* sp.1 showed a positive correlation with microcystin-RR. *Oscillatoria* sp.2 showed a positive correlation with conductivity, total iron and total biovolume of phytoplankton in Nong Han Reservoir.

Although in this investigation, *M. aeruginosa* in Nong Han Reservoir was not in bloom, it should be monitored. The growth of *Oscillatoria* spp. and the received effluents from constructed wastewater treatment wetlands where *M. aeruginosa* had bloomed most of the year, should also be monitored. The effluents may be a source of contamination of toxic blue-green algae, including toxins to the water bodies in Nong Han Reservoir.